

VA FI APT PARLAMENTUL DE LEGISLATURA A XIX-A SĂ ADOPTÉ CODUL EDUCAȚIEI PÎNĂ LA FINELE MANDATULUI?

(continuare din nr. 3, 2014)

Mihai CORJ,
doctor în drept, conferențiar universitar

SUMMARY

In This study describes some of the proposals made by the author to improve Education Code. However, noting that it can happen to remain at the stage of draft Education Code after discussion for more than 5 years and not legislative act adopted this time either, as this project continues normally will not matter be supported by all Members of the ruling coalition.

Keywords: Education Code, systematization, codification legislation.

REZUMAT

În acest studiu sînt descrise unele propuneri efectuate de către autor privind îmbunătățirea proiectului Codului educației. Totodată, menționînd că se poate întîmpla să rămînem la etapa de proiect al Codului educației și după dezbaterile de mai bine de 5 ani, iar actul legislativ să nu fie adoptat nici de data aceasta, deoarece în acest proiect se conțin norme de substanță care nu vor fi susținute de către toți deputații din coaliția de guvernare.

Cuvinte-cheie: proiectul Codului educației, sistematizare, codificare, act legislativ.

Introducere. Așadar, fiind cadru științifico-didactic, am luat cunoștință de conținutul noului proiect și încercăm să ne exprimăm repetat dorința de a contribui, prin propunerile noastre modeste, la îmbunătățirea legislației naționale în domeniul educației și științei.

Astfel, ca urmare a studiului efectuat, vom veni cu un șir de amendamente la proiectul Codului educației în temeiul Legii cu privire la petiționare [1].

Metode și materiale aplicate. În acest studiu vom opera cu metodele: istorică, logică, de analiză, de sinteză, comparativă, de generalizare, experimentală. Sursele aplicate sînt cele specifice domeniului educației și cercetării științifice.

Rezultate obținute și discuții. Actualmente, luînd cunoștință de a 3-a variantă a proiectului Codului educației, observăm că proiectul conține norme de substanță care – apriori putem spune – nu vor fi susținute de toți deputații din coaliția de guvernare, dacă ei nu vor ajunge la vreun acord de tipul „Eu – fie, tu – mie”.

Astfel, se poate întîmpla să ră-

mînem la etapa de proiect al Codului educației, iar actul legislativ să nu fie adoptat nici de data aceasta! În pofida tuturor impedimentelor, vom fi consecvenți și insistenți, considerînd oportună și necesară participarea noastră proactivă la definitivarea proiectului Codului educației, venind cu un șir de propuneri concrete.

Sistematizarea actelor normative presupune o anumită așezare a actelor normative în vigoare, folosind criteriile obiective și subiective, între care prevalează criteriul sistemului de drept și criteriul sistemului legislației. Rezultatul sistematizării actelor normative se concretizează în elaborarea codurilor [2, p. 363].

Sistematizarea actelor normative decurge din necesitatea perfecționării dreptului și, înainte de toate, a legilor. Prin prelucrarea sistematică a actelor normative și clasificarea lor după anumite criterii, se asigură sesizarea și *înlăturarea oportună a unor contradicții* dintre acte, *identificarea și eliminarea lacunelor în drept*, stabilirea celor mai eficiente metode de reglementare a relațiilor sociale în

funcție de specificul fiecărei situații [3, p. 372-373].

Urmare a celor relevate supra, propunem unele amendamente la proiectul Codului educației [4].

1. Art. 27 alin. (1) se completează cu următorul text: „*Învățămîntul general este constituit din învățămîntul general obligatoriu (educație timpurie și învățămînt primar și gimnazial) și învățămîntul general opțional (învățămînt liceal). Învățămîntul liceal este unul opțional și trebuie să fie accesibil tuturor pe baza deplinei egalități în funcție de merit.*”

2. La art. 39 alin. (1) cuvintele „cu frecvență” se înlocuiesc prin „cu frecvență la zi” (vezi: art.19). La art. 39 alin. (7) expresia „examenul național de bacalaureat” se înlocuiește prin „*examenul național de absolvire a liceului*”. La art. 39 alin. (8) expresia „La promovarea examenului național de bacalaureat, se eliberează diploma de bacalaureat ” se înlocuiește prin „*La promovarea examenului național de absolvire a liceului, se eliberează atestatul de absolvire a învățămîntului li-*

ceal". La art. 39 alin. (9) sintagma „diploma de bacalaureat” se substituie prin „*atestatul de absolvire a învățământului liceal*”.

3. Propunem expunerea art. 50 alin. (5) în următoarea variantă: „*Disciplinele opționale din Planul-cadru au o pondere de cel mult 10% – la nivelul învățământului primar, 15% – la nivelul învățământului gimnazial și 25% – la nivelul învățământului liceal.*”

4. Propunem expunerea art. 58 alin. (1) în următoarea redacție: „*Evaluarea activității instituțiilor de învățământ general este efectuată de organul local de specialitate în domeniul învățământului și de Inspectoratul Școlar Național.*”

5. Propunem expunerea art. 60 alin. (3) în următoarea variantă: „*Consiliul de administrație al organului local de specialitate în domeniul învățământului și Consiliul consultativ al organului local de specialitate în domeniul învățământului funcționează în baza unor regulamente aprobate de autoritatea reprezentativă și deliberativă a administrației publice locale de nivelul respectiv, cu consultarea sindicatelor reprezentative din învățământ.*”

6. Propunem completarea art. 61 alin. (1) cu următoarea propoziție: „*Directorul trebuie să aibă studii pedagogice.*”

7. Propunem expunerea art. 62 alin. (4) în următoarea variantă: „*Normativele privind seriile de clase sînt stabilite de autoritatea reprezentativă și deliberativă a administrației publice locale de nivelul al doilea.*”

8. Propunem expunerea art. 68 alin. (5) în următoarea redacție: „*Planul de admitere la studiile vocațional/tehnice se stabilește de Guvern.*” Astfel, admiterea la studii

atît a celor finanțate de la bugetul de stat, cît și a celor finanțate din taxe de studii urmează a fi reglementată de Guvern.

Propunem completarea art. 68 cu un nou alineat, (7), cu următorul conținut: „*Formarea profesională inițială a absolventului de nivelul II (studii gimnaziale) în instituțiile secundare vocaționale/tehnice este una gratuită și prioritară. Absolvenții de nivelul II (gimnaziu) se înscriu la studii fără a susține examene sau teste de admitere la studii.*”

9. Art. 69 alin. (2) fixează faptul că programele de formare profesională de orice nivel se realizează în școli vocaționale/tehnice și colegii. În acest caz, apare întrebarea: *Care este diferența dintre școală vocațional/tehnică și colegiu ?*

La art. 69 alin. (4) lit. a), cuvintele „cu frecvență” se înlocuiesc cu expresia „*cu frecvență la zi*” (vezi art. 19).

10. La art. 72 alin. (3) lit. c) se va scrie corect: *ghiduri metodologice de aplicare a curriculumului.*

11. La art. 74 alin. (2) sintagma „se aprobă de Guvern” se substituie prin „*se adoptă de Parlament*”, iar la alin. (4) sintagma „, aprobate de Guvern” se exclude. De asemenea, alineatul (4) se completează cu următoarea propoziție: „*Nomenclatorul domeniilor de formare profesională, al specialităților și al meseriilor se expune în anexa nr. 1, parte integrantă a prezentului Cod.*”

12. La art. 82 alin. (1), cuvîntul „inițială” se exclude. Formarea profesională prin programe de studii superioare la ciclul I este, într-adevăr, una inițială, pe cînd pentru ciclul II nici nu poate fi vorba despre formarea profesională inițială, cu atît mai mult pentru studii de doc-

torat, care nicidecum nu sînt studii superioare, ci postuniversitare.

Totodată, menționăm că se întrezărește o înțelegere parțială între Ministerul Educației și AȘM, conform căreia Ministerul a preluat cercetarea științifică la nivelul doctoratului, iar studiile postdoctorale, fiind enunțate la alin. (2), nu-și găsesc o reflectare mai amplă în proiectul Codului decît într-un singur articol (art. 96). Astfel, deducem că studiile postdoctorale rămîn în sfera de influență a AȘM.

13. Art. 83 alin. (1) se completează cu următoarea propoziție: „*Nomenclatorul domeniilor de formare profesională în învățământul superior se expune în anexa nr. 2, care este parte integrantă a prezentului Cod.*” (Vezi prevederile Legii nr. 142-XVI/2005).

14. La art. 85 alin. (1) lit. a) cuvintele „cu frecvență” se înlocuiesc prin cuvintele „*cu frecvență la zi*” (vezi art. 19).

15. La art. 88 alin. (7) sintagma „, aprobat de Guvern” se exclude.

16. La „Articolul 89 Contractele de studii”, după numărul articolului se pune punct.

17. La art. 90 alin. (4) cuvîntul „decizia” se înlocuiește prin „*hotărîrea*”.

18. Considerăm că, pentru uniformitate, forma de evaluare finală a studiilor superioare de licență trebuie expres să fie prevăzută în Cod. Propunem următoarea redacție a art. 92 alin. (5): „*Evaluarea finală a studiilor superioare de licență se efectuează prin susținerea a 1-2 examene și/sau a unei teze, la decizia Senatului instituției de învățământ superior.*”

19. La art. 94 alin. (1) sintagma „norme de drept internaționale” se substituie prin „*norme de drept internațional*”.

20. La art. 95 alin. (11) este relevată suplimentar funcția științifică „cercetător științific coordonator”, care la art. 115 alin. (1) lit. b) și 116 alin. (2) lit. c), d) din proiectul Codului nu-și găsește reflectare, astfel fiind suprimată.

Totodată, menționăm că această funcție de cercetător își găsește reflectare în Codul cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova. Astfel, trebuie să constatăm că în nicio variantă a proiectului Codului învățământului și în niciuna din cele două ale Codului educației nu se încearcă corelarea textelor când vorbim de domeniul științei.

Expresia „cu grad științific” trebuie înlocuită prin „**cu titlu științific**”, deoarece aceasta este noua concepție a proiectului (vezi art. 93 alin. (9), art. 95 alin. (12), art. 152 alin. (2)). Astfel interpretat, art. 95 alin. (11) ar suna în felul următor: *Conducătorul de doctorat poate fi deținătorul titlului științifico-didactic/științific cu titlu științific*. Deci, nu numai că e o tautologie, dar și o neconcordanță crasă.

Pentru a remedia situația, propunem următoarea variantă pentru alin. (11): „**Conducătorul de doctorat poate fi profesor universitar, conferențiar universitar, cercetător științific principal sau cercetător științific superior cu titlu de doctor/doctor habilitat.**”

La alin. (12) operăm cu noțiunea de „titlu de doctor”, iar la alin. (14) – cu cea de „grad de doctor”. Astfel, propunem la alin. (14) înlocuirea sintagmei „Deținătorul gradului de doctor” prin „**Deținătorul titlului de doctor**”.

21. La art. 101 alin. (4) propunem următoarea redacție: „**Forma de evaluare la finalizarea programului de studii în învățământul superior se realizează conform**

prevederilor art. 92 alin. (5), art. 93 alin. (10), art. 94 alin. (4) și, respectiv, art. 95 alin. (12).”

22. La art. 104 alin. (18) este inserat următorul text: „Consiliul științific al instituției/centrelor științifice este ales din membri titulari, *deținători de grade științifice și titluri științifice și științifico-didactice* din instituție”.

Precizăm: gradele științifice sunt: gradele de *doctor* și de *doctor habilitat*. Titlurile științifice sunt: *conferențiar cercetător* și *profesor cercetător*, iar titlurile științifico-didactice sunt: *conferențiar universitar* și *profesor universitar*.

Astfel, trebuie să ne lămurim cu *know-how-ul* acesta: dacă operăm numai cu noțiunile de *titluri științifice și științifico-didactice*, atunci e necesar să precizăm că fostele *grade științifice* devin *titluri științifice*, iar fostele *titluri științifice* le lichidăm. Totodată, menționăm că situația ulterioară a funcțiilor științifice și a titlurilor științifice existentă actualmente este una incertă. **Ce i se va conferi cercetătorului științific care nu este toată și cadru didactic, fiind însă doctor/doctor habilitat?**

Pentru a ajuta responsabilul de proiect la uniformizarea acestui text, propunem expunerea alin. (18) în următoarea variantă: „**Consiliul științific al instituției/centrelor științifice este ales din membri titulari, deținători de titluri științifice și științifico-didactice din instituție**”.

23. La art. 107 alin. (1) lit. f) se face distincție clară între personalul didactic și cel științific: „respectarea libertății academice a personalului didactic și științific, precum și a drepturilor și libertăților studenților”. De asemenea, atenționăm că este necesară

expunerea corectă a cuvântului „științific” în loc de „științific”.

24. La art. 110 alin. (3) lit. b) propunem substituția sintagmei „dreptul de a emite” prin „**dreptul de a elibera**”.

25. Propunem completarea alin. (1) de la art. 113 cu următoarea propoziție: „**Bugetul ANACIP (Agenției Naționale de Asigurare a Calității în Învățământul Profesional) se aprobă de către Parlament și se include de Guvern în proiectul bugetului de stat pe anul viitor**”. Clauza de la art. 113 alin. (2) lit. g) „elaborează Codul de etică profesională a experților pe care antrenați în evaluare” se expune în următoarea variantă corectă: „elaborează Codul de etică profesională al experților antrenați în evaluare”. A doua propoziție de la alin. (8) art. 113 se propune a fi expusă în următoarea redacție: „**Membrii Consiliului de conducere nu pot deține vreo funcție științifică, științifico-didactică în instituțiile de învățământ superior și instituțiile de cercetare-inovare din țară, de demnitate publică sau de rector pe perioada mandatului**”. La alin. (12) art. 113, sintagma „și se înaintează Guvernului spre aprobare” se substituie prin „**și se aprobă de Guvern**”.

26. La art. 114 alin. (5) este prescris că finanțarea de la bugetul de stat a proiectelor de cercetare se efectuează exclusiv în bază de concurs, organizat de autoritatea națională pentru cercetare și inovare. Apare întrebarea: *Care-i autoritatea națională pentru cercetare și inovare: AȘM sau CNAA?*

La art. 114 alin. (7) propunem înlocuirea cifrei „15” cu „**25**”.

27. La art. 115 alin. (1) lit. a), funcția de lector superior universitar nu se regăsește printre catego-

riile de personal științifico-didactic din învățământul superior, aceasta fiind anulată.

La art. 115 alin. (3) din proiect e stipulat: „Conferirea titlurilor științifice și științifico-didactice se reglementează printr-un regulament, elaborat de organul central de specialitate în domeniul educației și cercetării din învățământul superior și aprobat de Guvern”. Totuși, trebuie să menționăm că legislația în vigoare conține deja asemenea reglementări ce sînt parte integrantă a Codului cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova. *Astfel, fără abrogarea expresă a acestor prevederi în vigoare sînt violate dispozițiile Legii nr. 780-XV din 27.12.2001 privind actele legislative* [5].

28. Art. 116 alin. (2) echivalează funcțiile personalului didactic, științifico-didactic și științific, ultimele fiind definite de legiuitor în art. 150 alin. (2) din Codul cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova. *Cum se corelează prevederile proiectului Codului educației cu cele ale Codului cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova?*

Observăm că insistența Guvernului pentru ajustarea unor prevederi ce țineau de postul de lector superior universitar a impulsionat decizia prin care acest post este în genere exclus din fișa posturilor personalului științifico-didactic.

29. La art. 117 alin. (1) lit. c), cuvintele „de curricula” se înlocuiesc prin „curriculei”, iar la lit. d), cuvîntul „curricula” prin „curriculei”. La art. 117 alin. (8) e înscris că suma totală a orelor de muncă dintr-o normă științifico-didactică, realizată prin cumularea ponderilor activităților menționate la alineatul (1) al prezentului articol, este de 40 de ore astronomice pe săptămîină.

Codul muncii al Republicii Moldova, la art. 96 alin. (3), stipulează: Pentru anumite categorii de salariați a căror muncă implică un efort intelectual și psihoemoțional sporit, durata timpului de muncă se stabilește de Guvern și nu poate depăși 35 de ore pe săptămîină.

30. La art. 19 alin. (4) cifra arabă „7” urmează a fi expusă în versiune romană – „VII” *vezi art. 18 lit. h*).

31. În titlul art. 120, cuvîntul „milităriei” se va scrie corect.

Alin. (4) prevede că înființarea, reorganizarea și lichidarea instituțiilor de învățămînt în domeniul milităriei și al securității se efectuează de Guvern, *cu aprobarea Președintelui Republicii Moldova*, în conformitate cu prezentul Cod și legislația în vigoare.

Totodată, menționăm că atribuțiile în domeniile enumerate mai sus sînt atribuții ale Președintelui Republicii Moldova. De altfel, nu este clară forma în care Președintele Republicii Moldova își formulează aprobarea, *deoarece acesta în exercitarea atribuțiilor sale emite decrete*.

Alin. (12) se completează cu sintagma „, *care nu trebuie să contravină prevederilor Codului/lui sau să depășească limitele acestuia*”.

32. La art. 122 alin. (7), la scrierea textului, de asemenea, urmează a fi aplicată varianta conformă și unificatoare utilizată în mare parte pe tot parcursul textului proiectului Codului, adică „i” din „i”, și nu „â” din „a” (*ex.*: dobîndite).

33. Alin. (3) de la art. 123 urmează a fi exclus, iar alin. (4) va deveni alin. (3).

Învățarea informală nu este una instituționalizată în sensul desfășurării acestei forme de instruire în cadrul unor instituții sau

organizații, din contra, aceasta este o autoinstruire perpetuă extracurriculară în ambientul în care există și coexistă individul.

34. La art. 125 alin. (4) lit. a), cuvîntele „cu frecvență” se vor înlocui prin cuvintele „*cu frecvență la zi*”. De altfel, în proiectul Codului, la art. 19, găsim toate formele de organizare a învățămîntului, de aceea în întregul text urmează să operăm cu noțiunile general stabilite. Forma în cauză de organizare a educației este una incertă și urmează a fi dedusă din conținutul integral al alineatului, în acest scop propunem precizarea acesteia și conformarea dispozițiilor generale aplicabile întregului Cod.

35. La art. 127 alin. (7), cuvîntele „curricula școlare” se înlocuiesc prin „curricula școlară”.

36. La art. 128 alin. (2), în loc de „domeniul învățămîntului” se va scrie „domeniul învățămîntului”.

37. Art. 132 alin. (1) lit. e) se expune în următoarea redacție: „*în învățămîntul superior – deținerea unei calificări de nivelul VIII – studii doctorale*”.

În conformitate cu prevederile art. 18 lit. i) din proiectul Codului, sistemul de învățămînt este structurat pe VIII niveluri, de aceea varianta relevată în proiect „în învățămîntul superior – deținerea unei calificări *de cel puțin* nivelul VIII – studii doctorale” este alogică. Numai dacă postdoctoratul ar fi constituit nivelul IX, art. 132 alin. (1) lit. e) putea fi expus în varianta propusă de minister. Dar dacă, în temeiul art. 18 din proiectul Codului, alt nivel superior nivelului VIII nu există, atunci sintagma „*de cel puțin*” urmează a fi exclusă.

38. La art. 135 alin. (2) lit. d), în dispoziția „să solicite din propria inițiativă acordarea gradelor

didactice și științifice” urmează să se precizeze sintagma „acordarea gradelor științifice”, când în conceptul proiectului această noțiune este desființată și se insistă asupra noțiunii de „titluri științifice”. Astfel, pentru dispoziția citată propunem următoarea variantă: **„să solicite din propria inițiativă acordarea gradelor didactice, titlurilor științifico-didactice și științifice”.**

39. Propunem expunerea art. 137 alin. (3) în următoarea variantă: **„Studentii sînt reprezentați în Senat și în consiliul facultății în proporție de 20–25% din numărul membrilor acestor structuri”.**

40. Art. 141 alin. (1) lit. h) se va expune în următoarea redacție: **„aprobă manualele și materialele didactice”.** Pentru lit. k) propunem următoarea redacție: **„elaborează proiectul bugetului pentru activitățile și instituțiile din subordine, care urmează a fi inclus în proiectul bugetului de stat pe anul viitor”.** Lit. r) propunem să fie expusă în următoarea variantă: **„propune motivat autorității publice locale destituirea șefilor organelor locale de specialitate în domeniul învățămîntului, iar organului local de specialitate din cadrul autorității publice locale – destituirea directorilor instituțiilor de învățămînt”.**

41. La art. 142, în opinia noastră, alin. (3) conține o dispoziție vagă, generală, pentru care propunem o nouă redacție: **„Organul local de specialitate din componența autorităților administrației publice locale, din ale căror bugete se finanțează instituțiile de învățămînt, angajează și eliberează personalul de conducere al instituțiilor de educație timpurie și de învățămînt primar, gimnazial, liceal și extrașcolar”.**

42. Pentru art. 146 alin. (4)

propunem următoarea variantă: **„Transferul bunurilor din domeniul public al unității administrativ-teritoriale în domeniul privat al unității administrativ-teritoriale se realizează prin decizia consiliului sătesc (comunal), orașenesc (municipal), raional și prin hotărîrea Adunării Populare a UTA Găgăuzia [6]. Transferul bunurilor din domeniul public al statului în domeniul privat al statului se realizează prin hotărîre de Guvern. Adoptarea deciziilor respective este precedată de un raport de expertiză, prin care se demonstrează încetarea necesității includerii bunurilor respective în domeniul public. Metodologia de realizare a raportului de expertiză se aprobă de Guvern”.**

43. Art. 147 alin. (4) se completează astfel: după cuvintele „fondatorilor instituțiilor de învățămînt” se adaugă cuvîntul **„publice”.**

44. La art. 150, în tot cuprinsul textului cuvintele „străinilor/străini/străinii” se substituie prin sintagma **„cetățenilor stăini și a apatrizilor”** la cazul respectiv.

45. În cazul în care articolul (de ex., „Articolul 152”) nu are denumire, după numărul acestuia nu se pune punct. La art. 152 alin. (1) lit. a), textul „se pune în aplicare din anul 2017” urmează a fi precizat: la începutul anului de studii sau de cînd începe să curgă termenul de aplicare a respectivelor prevederi? Pentru a aduce mai multă lumină, propunem substituirea sintagmei în cauză prin : **„se pune în aplicare la începutul anului de studii 2017-2018”.** Lit. b) se exclude, ca fiind prezumată din start neconstituțională (vezi: *argumentele invocate supra la art. 13 din proiect*). La lit. c), sintagma „se pune în aplicare din anul 2015” se înlocuiește prin **„se pune în apli-**

care la începutul anului de studii 2015-2016”. La lit. d), sintagma „se pun în aplicare din anul 2018” se substituie prin **„se pun în aplicare la începutul anului de studii 2018-2019”.** Tot aici, la lit d), cifra „94” se înlocuiește cu „95”. La lit. e), sintagma „se pune în aplicare din anul 2020” se substituie prin **„se pune în aplicare la începutul anului de studii 2020-2021”.** Tot aici precizăm că, la lit. e), se face trimitere la art. 132 alin. (1) lit. e), și nu la art. 132 lit. e), deci la lit. e) sintagma „literii e) din articolul 132” se substituie prin **„literii e) din alineatul (1) al articolului 132”.** La lit. f) și g), la prima liniuță sintagma „din anul 2015” se substituie prin **„de la începutul anului de studii 2015-2016”**, iar la liniuța a doua sintagma „din anul 2017” se înlocuiește prin **„de la începutul anului de studii 2017-2018”.** Tot aici, la lit. f) și g) cifra „144” se înlocuiește cu cifra **„145”.** Ca urmare a faptului că dispoziția de la lit. b) urmează a fi exclusă, **literelle c) - f) de la art.152 alin. (1) devin, respectiv, literelle b) - f).**

Așadar, data intrării în vigoare este expresă, în general, pentru prevederile întregului Cod, însă derogările trebuie tratate, la fel, cu cea mai mare responsabilitate, de aceea și propunem indicarea concretă a datei intrării în vigoare a excepțiilor respective. De asemenea, menționăm că, odată ce se insistă asupra unui început de an de studii pentru ciclul I (licență) diferit în raport cu celelalte niveluri inferioare, este necesar să precizăm expres data intrării în vigoare a prevederilor Codului, deoarece se presupune că vom avea două termene de început al anului de studii. Deci, pentru nivelurile I–V rămîne a fi începutul lunii septembrie (1

septembrie), iar pentru nivelul VI – începutul lunii octombrie (1 octombrie), când aceste date nu cad în zi de odihnă.

Din dispoziția art. 152 alin. (2) din proiectul Codului – „Gradele științifice de doctor acordate pînă la intrarea în vigoare a prezentului Cod conferă aceleași drepturi ca titlul de doctor” – deducem că noțiunea în vigoare „grad științific” se suprimă, fiind înlocuită prin noțiunea „titlu științific”. Cu toate acestea, în textul proiectului aceste noțiuni se întîlnesc des și se confundă.

46. Din dispozițiile art. 153 desprindem că, odată cu adoptarea Codului educației, se abrogă Legea învățămîntului nr. 547-XIII din 21 iulie 1995. Astfel, avem o situație paradoxală, când reglementările efectuate printr-o singură lege, fie ea și *lege-cadru*, sînt înglobate într-un cod care este un act complex ce efectuează codificarea legislației din domeniul respectiv. Subsemnatul este în total dezacord cu această modalitate de tranșare a problemei codificării normelor de ***drept al educației și științei***. Conceptul este unul superficial. Insistăm asupra faptului că Codul educației trebuie să corespundă rigorilor specifice unui act codificat, prin înglobarea reglementărilor comandate *supra*.

47. În cazul art. 154, considerăm exagerată perioada tranzitorie de 24 de luni de la data publicării prezentului Cod.

Deci, reieșind din cele relevante, menționăm că sîntem în situația unei dualități de putere: pe de o parte, Academia de Științe a Moldovei (cu reglementările domeniului științei din Codul cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova, act legislativ în vigoare), iar pe de altă parte, Ministerul Educației (cu

proiectul Codului educației prin care *trage cenușa la turta sa* și reglementarea cercetării științifice din învățămîntul superior, și nu numai, fără a propune amendarea unor prevederi în vigoare ale Codului cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova). Cum sînt puse în corelație activitatea Academiei cu prevederile Codului, când proiectul neglijează dispozițiile actului normativ în vigoare – Codul cu privire la știință și inovare? Prin proiectul Codului educației se modifică sau sînt omise unele situații deja reglementate expres prin alt act legislativ – Codul cu privire la știință și inovare. Se vede clar că este o luptă fățișă, regretabilă între Ministerul Educației și Academia de Științe a Moldovei. Academia a cedat mai multe prerogative ale sale, de aceea în proiect trebuie neapărat relevată abrogarea unor prevederi din Codul științei și inovării.

În concluzie, constatăm că la definitivarea proiectului anterior nominalizat s-a ținut cont de numeroasele propuneri formulate de subsemnat. Prevederile acestui proiect însă nu au fost sincronizate suficient cu cele ale Codului cu privire la știință și inovare, în care sînt stabilite bazele managementului științei tuturor instituțiilor din țară abilitate cu dreptul de a efectua cercetări științifice. Prevederile expuse în proiectul Codului educației necesită asigurarea unei coerențe și corelări cu prevederile Codului cu privire la știință și inovare. În concluzie menționăm că este posibilă și o altă variantă de consens între Ministerul Educației și Academia de Științe a Moldovei prin comasarea proiectului Codului educației cu Codul cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova, astfel unificîndu-le, să adoptăm un singur act legislativ

– ***Codul educației și științei al Republicii Moldova.***

Am încercat să contribuim la ameliorarea cadrului legislativ, inclusiv în domeniul educației, unde am venit cu un set de propuneri legislative, inițial privind îmbunătățirea proiectului Codului învățămîntului, ulterior a proiectului Codului educației, iar astăzi venim cu propuneri pentru a treia versiune a proiectului Codului educației. Considerăm că a sosit timpul să spunem lucrurilor pe nume și să nu perpetuăm promovarea unor dispoziții tranzitorii sau derogări, excepții de la lege, precum este statuat la art. 152 din proiectul Codului educației al Republicii Moldova. Este un lucru anormal ca în locul unei singure legi să se propună adoptarea unui Cod. Acest proiect ar constitui carcasa, forma actului legislativ, iar în conținut trebuie corelate și înglobate toate sau majoritatea reglementărilor din domeniul educației și științei. Astfel, ca să nu avem cîteva legi ce reglementează aceleași relații sociale prin raporturi juridice, este necesar un act legislativ sistematizat, bine structurat și încheșat, care ar reglementa întreg domeniul educației și cercetării ce ***insistă să se constituie ca ramură distinctă a dreptului științei și educației.***

Totodată, ținem să mai subliniem că, urmînd practica jumătăților de măsură răspîndită la noi, nu vom reuși să creăm un sistem educațional performant. Considerăm necesar să adoptăm inițial o Concepție a învățămîntului/educației, apoi a Strategiilor sectoriale pe niveluri structurale ale sistemului de învățămînt și, în ultimă instanță, a planurilor de realizare a acestora. Să nu uităm de faptul aprobării Strategiei de dezvoltare a învăță-

mîntului vocațional/tehnic pe anii 2013-2020 [7] (*asemenea Strategii și Planuri de acțiuni pentru implementarea acestora trebuie să avem pentru fiecare nivel al sistemului de învățămînt*) și consultării publice a proiectului Strategiei sectoriale de dezvoltare pentru anii 2014-2020 "Educația – 2020» [8] (*aceasta, după conținut, în opinia noastră, ar putea substitui o Concepție în domeniu, bineînțeles, cu unele amendamente de rigoare*), însă, spre regret, fără a avea inițial acea Concepție generală asupra sistemului de învățămînt. Considerăm că școala trebuie să ofere copilului nu numai cunoștințe, dar și competențe, deprinderi practice de viață, pentru a putea fi aplicate într-un sistem social și economic concurențial. Obligatorietatea instruirii trebuie să înceadă odată cu finalizarea nivelului II, iar pentru toate celelalte niveluri să fie pusă în aplicare opțiunea de a alege singur calea instruirii conform vocației, abilităților și posibilităților persoanei, astfel încît un drept constituțional să nu fie transformat într-o obligație, după cum eronat se invocă atît în proiectul Strategiei „Educația – 2020”, cît și în proiectul Codului educației al Republicii Moldova. **Carte cu de-a sila nu se face.** Învățămîntul liceal acordă o oportunitate persoanei de a-și continua studiile la nivel superior, de aceea nu trebuie să impunem persoana, contrar *Declarației Universale a Drepturilor Omului și statuărilor constituționale*, să-și continue studiile la liceu (*ca ulterior, după doi ani de „osîndă”, să meargă la o școală vocațională/tehnică*). Acest nivel (vocațional/tehnic secundar) este accesibil tuturor, aici sînt admiși toți doritorii, aceștia urmînd să-și aleagă o profesie/meserie după vocație. **Mese-**

ria e brățară de aur. Trebuie promovată egalitatea în drepturi, și nu egalitarismul; libertatea alegerii și efortul individului și responsabilitatea personală pentru acțiunile sau inacțiunile sale. Astfel, acordînd persoanei libertatea de a alege (parcursul său profesional) de la o vîrsta mai fragedă, vom educa o tînără generație responsabilă, și nu una dependentă, precum avem astăzi.

Noi – părinții, profesorii – avem misiunea să-i îndrumăm, să le acordăm șansa și posibilitatea ca elevii singuri să-și aleagă și să-și creeze propriul destin, conștientizînd că numai prin muncă cinstită, efort personal și pe bază de merit ei pot să-și organizeze viața. Acest concept trebuie să-și găsească reflectare atît în Codul educației al Republicii Moldova, cît și în Curriculumul sistemului de învățămînt.

Referințe bibliografice

1. Legea nr. 190-XIII din 19.07.1994 *cu privire la petiționare*. Republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 6-8 din 24 ianuarie 2003, art. 23.
2. Dumitru Baltag. *Teoria generală a dreptului*. Chișinău: ULIM, 2010.
3. Boris Negru, Alina Negru. *Teoria generală a dreptului și statului*. Chișinău: Bons Offices, 2006.
4. http://particip.gov.md/public/documente/137/ro_1319_3.-Proiectul-Codului-educatiei.pdf (vizitat la 12.02.2014).
5. Legea nr. 780-XV din 27 decembrie 2001 *privind actele legislative*. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 36-38 din 14 martie 2002, art. 210.
6. Legea nr. 344-XIII din 23.12.1994 *privind statutul juridic special al Găgăuziei (Gagauz-Yeri)*. În: Monitorul

Official al Republicii Moldova nr. 3-4 din 14.01.1995, art. 51.

7. Hotărîrea Guvernului nr. 97 din 01.02.2013 *Cu privire la aprobarea Strategiei de dezvoltare a învățămîntului vocațional/tehnic pe anii 2013-2020*. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 31-35 din 15.02.2013, art. 149.

8. http://particip.gov.md/public/documente/137/ro_1112_STRATEGIA-EDUCATIA-2020.pdf (vizitat la 12.02.2014).